

Mennyttä ja nykyistä aikaa yhdessä ymmärtäen – toiminnallisia harjoituksia historian ja yhteiskuntaopin opetukseen

Ensin esitellään tehtäviä historian oppitunneille, sitten yhteiskuntaopin tunneille.

1. Tehtäviä historianopetukseen

A) Kuvien avulla imperialismi tutuksi

Oppilaat päättävät kuvien avulla, miten ne liittyvät imperiaaliin. Kuvat: Iso-Britannia, kahvituote, lähetystyö, Livingstone ja tehdas.

B) Still-kuva tai näytelmä

Tee luokan kanssa still-kuva tai näytelmä. Valitkaa opiskeluun sopiva aihe, kuten imperialismin vaikutukset Afrikkaan. Still-kuvissa oppilaat muodostavat yhteisen kuvan tai pysähtyneen kohtauksen menemällä vuorotellen kuvaan patsaaksi tai pysähtyneeksi kohtaukseksi johonkin asentoon. Henkilöiden tulee miettiä, millaisin ilmein ja asennoin he ilmentävät rooliaan parhaiten. Samaan aiheeseen voisi keksiä myös mininäytelmän.

C) Intia: Ison-Britannian jalokivi

Opettaja valmistaa ennakkoon paperille tai taululle ison jalokiven, jossa on useita särmiä. Jalokiven eri särmiin oppilaat kirjoittavat perusteluja, miksi Intia oli Ison-Britannian kruununjalokivi.

D) Japanin uudistamisen vaiheita

Oppilaat lukevat yksin tai pareittain oppikirjasta Japanin uudistamisesta. Oppilaat poimivat tekstistä viisi keskeistä sanaa ja luovat sanoille liikkeen, kuten karatepotku, hyppy, zorro-merkki ja käsien taputus. Oppilaat käyvät esittämässä liikkeen ja sanat opettajalle.

Oppilaat voivat myös tehdä neljän kuvan sarjakuvan Japanin uudistamisesta.

E) Kertaustehtävä: ajatuskartta valmiista paloista

Opettaja valmistee edellisen tunnin aiheesta käsitekarttaan sijoitettavat sanat erillisille papereille. Oppilaat kokoavat käsitekartan yksin tai ryhmissä. Valmiista käsitekartasta otetaan kuva ja näytetään opettajalle.

F) Heitä diktaattoria: tarkastelussa toinen maailmansota ja siihen johtaneet tekijät

Opettaja tulostaa oppilasryhmille kolmen diktaattorin kuvat (Hitler, Stalin ja Mussolini). Oppilaat jakautuvat 3–4 hengen ryhmiin. Yksi oppilaista lukee väittämiä, ja ryhmän jäsenet heittävät oikeaa diktaattoria vuorotellen esim. herne pussilla. Esimerkkiväittämiä: Saksan johtaja v. 1934–1945, vasemmisto-diktatuuri, hyperinflaatio jne.

Peliä voi pelata myös siten, että eri ryhmät kilpailet keskenään. Peli vie aikaa noin 20 minuuttia.

G) Osakeostopeli pörssiromahdusta havainnollistamassa

Pelataan osakeostopeliä, joka havainnollistaa USA:n osake-markkinoita ennen vuoden 1929 pörssiromahdusta. Oppilaat hakevat rahaa pankista ja sijoittavat siitä haluamansa määrän osakkeisiin. Osakkeita voi halutessaan myös myydä. Välillä luetaan yhdessä uutisia ajan tapahtumista ja tehdään osto-/myyntipäätöksiä. Pankki ja pörssi sijaitsevat sopivan kaukana toisistaan, jolloin niiden välillä kulkiessa joutuu liikkumaan.

H) Ajatuskartat

Kaikki, minkä voi lajitella tai asetella ajatuskarttaan, voi tehdä myös taululla isosti korteilla tai monisteen kappaleilla. Esimerkiksi demokratian ja diktatuurin tunto-merkit tehdään isoiksi ajatuskartoiksi niin, että oppilaille jaetaan sanoja ja lauseita, jotka pitää osata laittaa oikean hallintotavan ympärille.

I) Liittoutuneet ja akselivallat

Käytävälle laitetaan kaksi viivaa: liittoutuneet ja akselivallat. Sitten opettaja luettelee maita, ja oppilaat menevät oikean viivan kohdalle.

J) Draaman hyödyntäminen

Voidaan esittää pieniä näytelmiä historiallisiin tapahtumiin liittyen. Aiheeksi voi valita esimerkiksi Suomen sisällissodan kulun ja sisällissodan vaikutukset.

Eläytymisharjoitus: Ensimmäisen maailmansodan rintamalinjojen havainnollistamiseksi koko luokka muodostaa yhtenäisen rintaman. Liikutaan yhdessä paikasta toiseen joko luokassa tai metsässä. Teollistumisen alkuaajan kurjat olot kivihilikaivoksissa voidaan kokea pimeässä luokassa mönkimällä ahtaissa koloissa. Myös salamasotataktiikkaa voidaan kokeilla käytännössä.

Kaivostyöläislasten oloja voidaan stimuloida kyykkimällä pulpettien välissä ja siirtämällä reppuja oppilaalta toiselle hiilenmurikoina. Voidaan myös jakaa oppilaille roolit ja pitää kaivostyöläisten työäyryhdistyksen kokous.

2. Tehtäviä yhteiskuntaopin tunneille

A) MLL:n harjoitus ”Ota askel eteenpäin”

Ota askel eteenpäin -harjoituksessa osallistujat kokevat, miltä tuntuu olla ”joku toinen”. Harjoitus on roolileikki, jossa oma identiteetti ja minä jätetään hetkeksi syrjään ja siirrytään kuvitteellisen henkilön rooliin. Harjoitus löytyy täältä: Tukari välittää – Tukioppilastoiminnan koulutusmateriaali erilaisuuden arvostamisesta* (s. 24–25). Materiaalipaketissa on myös muita käyttökelpoisia harjoituksia, ja materiaalia voi käyttää monen oppiaineen sisältöihin. Yhteiskuntaopin 9. luokan etiikan kurssin yhteiskunnan etiikka -jaksolla materiaalin avulla voi esimerkiksi valaista yhteiskunnassamme piileviä rakenteellisia eriarvoisuuksia.

B) Mielenpiteet janalla

Tämä on erinomainen tapa saada oppilaat ottamaan kantaa mitä erilaisimpiin asioihin. Luokan toiseen nurkkaa samaa mieltä -kyltti ja toiseen eri mieltä -kyltti. Opettaja esittää väitteitä, ja oppilaat vaihtavat paikkaa ihan konkreettisesti sen mukaan, missä kohti janaa kokevat olevansa. Kysytään aina perusteluja joiltain oppilailta, miksi ovat juuri siinä kohti janaa. Sitten keskustellaan perusteluista.

* <https://www.yumpu.com/fi/document/read/28434176/tukari-valittaapdf-mannerheimin-lastensuojeluliitto>

Kokeile myös näitä yhteiskuntaopin tunneilla:

- Työelämämessuilla ja turvallisuustapahtumassa vierailu
- Vaalitapahtumiin tutustuminen (esim. vaalitori)
- Paikallisiin yrityksiin tutustuminen
- Hintojen vertailu kahdessa tai kolmessa eri kaupassa